

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

TÉMATY PRO STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA

TEORETICKÝ BLOK

TÉMA Č. 1	CO JE A CO NENÍ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T1_H1
TÉMA Č. 2	SVĚT PODLE ŽÁKŮ, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T2_H1
TÉMA Č. 3	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H1
	PŘÍMÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T3_H2
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 1. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H1
TÉMA Č. 4	ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE, 2. HODINA	45 MINUT	SŠ_T4_H2
TÉMA Č. 5	JAK PROSADIT MYŠLENKU	45 MINUT	SŠ_T5_H1
TÉMA Č. 6	REKAPITULACE	45 MINUT	SŠ_T6_H1

PRAKTICKÝ BLOK

TÉMA Č. 7	ŠKOLA – KDO O ČEM ROZHODUJE	45 MINUT	SŠ_T7_H1
TÉMA Č. 8	ŠKOLA – KDO MÁ O ČEM ROZHODOVAT	45 MINUT	SŠ_T8_H1
TÉMA Č. 9	ŽÁCI: TOHLE CHCEME JINAK, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T9_H1+2
TÉMA Č. 10	TVOŘÍME VIZI, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T10_H1+2
TÉMA Č. 11	OD VIZE K PLÁNU, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T11_H1+2

PREZENTAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 12	JAK NÁŠ PROJEKT PROPAGOVAT, 1. + 2. HODINA	90 MINUT	SŠ_T12_H1+2
TÉMA Č. 13	PREZENTACE	45 MINUT	SŠ_T13_H1

EVALUAČNÍ BLOK

TÉMA Č. 14	EVALUAČNÍ SETKÁNÍ	45 MINUT	SŠ_T14_H1
-------------------	-------------------	----------	-----------

Časová dotace pro celý vzdělávací program: 20 vyučovacích hodin o délce 45 minut.

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

multikulturní
centrum
praha

HODNOTY

rovnost – aktivita upozorňuje na skutečnost, že každý člen společenství (třídní kolektiv) má právo se zúčastnit voleb

POSTOJE

aktivita **podporuje respekt** k výsledkům voleb a názorům ostatních členů společenství

občanská uvědomělost – je kriticky diskutována otázka delegování vůle jedince na politického reprezentanta (principy zastupitelské demokracie)

odpovědnost – aktivita podporuje vnímání, že volby mohou zásadním způsobem ovlivnit prostředí, ve kterém žiji já i další lidé

tolerance k nejednoznačnému – je podporován postoj, že každý má právo na prosazování svého názoru

ROZVÍJENÉ KOMPETENCE V TOMTO TÉMATU

DOVEDNOSTI

analytické a kritické myšlení – je podporováno vnímání problematičnosti praktické realizace teoretických principů

empatie – aktivity podporují rozšiřování dovednosti vnímat potřeby ostatních jedinců a skupin

flexibilita a přizpůsobivost – podněcuje schopnost přijmout výsledky voleb a vůli většiny

jazykové a komunikační dovednosti – rozvíjí schopnost nekonfliktně řešit dilemata a sporné otázky

ZNALOSTI A KRITICKÉ POROZUMĚNÍ

aktivity cílí na získání znalosti **základních znaků zastupitelské demokracie**, historických a sociokulturních modifikací a limitů

Zdroje:

Kompetence pro demokratickou kulturu [online],
URL: <http://www.obcanskevzdelavani.cz/publikace>.

Core Competencies in Civic Engagement [online],
URL: <https://www.merrimack.edu/live/files/160-core-competencies-in-civic-engagement>.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM:

ŽÁKOVSKÉ REVIEW ŠKOLY

(STŘEDNÍ ŠKOLY A GYMNÁZIA)

TÉMA 4:

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

2. HODINA

CÍL HODINY

Žáci si propojí teoretické informace o zastupitelské demokracii se zkušenostmi získanými v rámci simulační hry.

POMŮCKY

- Dokument SŠ_T4_H2 Průvodce metodikou
- Dokument SŠ_T4_H2 Zastupitelská demokracie – materiál pro žáky
 - **NÁVOD NA TISK:** každá ze tří skupin dostane kopii jedné části (1 stranu) vytištěnou ve formátu A3. Každý žák dostane navíc kopii jedné části (stejně jako má jeho skupina) vytištěnou ve formátu A4.
- Z předchozí hodiny mají žáci u sebe dokument SŠ_T4 Pracovní list
- Flipchartové papíry
- 3 sady barevných fixů
- Lepidlo

FÁZE 1: REKAPITULACE PŘEDCHOZÍ HODINY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 5 minut

CÍL:

Reflexe zkušenosti s přímou demokracií (referendem) a procesem zastupitelské demokracie.

METODA:

Diskuse

📌 TIP NA ÚVOD:

- Lektor ověřuje, zda žáci správně rozumějí pojmům, které v hodině zazní, případně je dovysvětlí: **kompromis, demagogie, polarizace, pluralismus**.
- Lektor neváhá žáky chválit za jakoukoliv reakci. Žáci se pak nebojí projevat.
- Zaměření a smysl programu – tj. orientace v demokratickém systému ČR a pochopení, jak prosadit vlastní zájmy – lektor s žáky opakuje v úvodu každé hodiny spolu s představením její specifické náplně.

POSTUP:

1. Lektor zrekapituluje obsah předchozí hodiny (simulace zastupitelské demokracie – hra o výmalbu třídy).
2. Lektor zjišťuje, zda žáci vnímají rozdíl mezi rozhodováním v přímé demokracii (referendum) a zastupitelské demokracii. Ptá se, o jaké rozdíly se dle jejich zkušenosti jedná.

📌 TIP:

Lektor akcentuje tendenci referend (přímé demokracie) polarizovat společnost, neboť nutí občany do volby mezi binárními protiklady ANO/NE. Zastupitelská demokracie je oproti tomu založená na vyjednávání a kompromisu, tedy na „obrušování“ hran protikladných postojů.

3. Lektor představí náplň dnešní lekce – prohloubení znalostí o zastupitelské demokracii.
4. Lektor žákům připomene, že z minulé hodiny mají k dispozici Pracovní list k tématu č. 4, který jim usnadní orientaci v programu. V něm najdou důležité informace i podněty k vlastním úvahám. Pracovní list si mohou vyplnit po skončení výuky, a připomenout si tak všechno, co v průběhu výuky zažili a co se dozvěděli.

5 M

20 MIN

20 MIN

FÁZE 2:

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE - PRINCIPY, VÝHODY, NEVÝHODY

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Propojit zkušenost ze simulační hry s teoretickými principy zastupitelské demokracie. Pochopit základní procesy a pojmy spojené se zastupitelskou demokracií (volby, politické strany, poslanec, parlament, veřejnost, vyjednávání, koalice, hlasování).

METODA:

Varianta myšlenkové mapy

POSTUP:

Pokračování skupinové práce za využití flipchartů z fáze 2 a materiálů pro žáky

1. Lektor žáky rozdělí do 3 skupin. Každá skupina obdrží flipchartový papír, jeden list z přílohy SŠ_T4_H2 Zastupitelská demokracie: materiál pro žáky vytištěný ve formátu A3. Tento list ve formátu A3 si žáci nalepí doprostřed flipchartového papíru. Lektor může stejný text dát ještě každému žákovi ve třídě ve formátu A4, aby se mu s textem lépe pracovalo.

Témata pracovních listů pro jednotlivé skupiny:

- Principy zastupitelské demokracie
 - Výhody (silné stránky) zastupitelské demokracie
 - Nevýhody (slabé stránky) zastupitelské demokracie
2. Úkolem žáků je nyní najít k podtrženým slovům v textech analogie k situacím ze simulační hry (např. volby – výmalba třídy) a popsat je.
 3. Lektor vyzve žáky, aby ve skupinách četli svůj text větu po větě a u každého podtrženého slova společně diskutovali:
 - **Objevilo se něco podobného v simulační hře?**
 - **Kdo nebo co to bylo?**
(Např. „parlament“ = situace, kdy vybraní žáci zasedli před třídou.)
 4. Poznámky ke slovům žáci zapisují na papír.
 5. Mluví každé skupiny poté představí, o čem byl jejich text a jak si označená slova propojili se simulační hrou.
 - Lektor odpovědi podle potřeby okomentuje a zpřesní, do diskuse zapojí i žáky z ostatních skupin. Skupiny si do pracovního textu případně dělají poznámky.
 6. Flipcharty a pracovní texty poté žáci vyvěsí na tabuli či zedě.

5 M

20 MIN

20 MIN

FÁZE 4: REFLEXE TÉMATU ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

DOBA TRVÁNÍ:

max. 20 minut

CÍL:

Žáci dokážou nově nabyté informace použít v kontextu reálných politických kauz a debat.

METODA:

Sledování videí, diskuse

POSTUP:

1. Lektor se žáků zeptá na nějaký politický krok z poslední doby, se kterým souhlasili nebo naopak nesouhlasili (např. návrh zákona, politické stanovisko, výrok či prohlášení apod.). Pokud si žáci na nic nevzpomenou, může lektor zmínit některou hodně diskutovanou událost sám.
2. Lektor se žáků zeptá, čeho se zmíněná situace týkala, případně koho a jaké zájmy tento politický krok reprezentoval.
3. Lektor rozdělí žáky do tří skupin a zeptá se jich, jaké VÝHODY a NEVÝHODY má politický pluralismus – tedy situace, kdy se ve veřejném prostoru objevují zcela protichůdné názory a jejich zastánci mají v politické debatě rovnoprávné postavení – tj. žádný názor není ten „jediný správný“? Žáci ve skupinách zapisují své odpovědi na flipchartový papír.
4. Lektor nechá žáky, aby představili, k čemu v jednotlivých skupinách došli. O svých argumentech mohou žáci chvíli diskutovat.
5. Po skončení diskuse lektor upozorní žáky, že v další hodině budou mluvit o způsobu, jak lze demokraticky prosadit myšlenku či návrh na změnu.

TIP:

Alternativou postupu je práce se třemi videi, dostupnými online, která se týkají zastupitelské demokracie. Lektor s žáky diskutuje o otázkách uvedených pod jednotlivými videi, případně o otázkách dalších. Lektor sdělí u každého videa žákům kontext jeho vzniku. Aktivitu lze rozdělit mezi tři skupiny – každá skupina bude odpovídat na otázky vztahující se k jednomu z videí. Žáci by měli využít poznatky, které se v průběhu lekcí dozvěděli. Při testování programu se osvědčilo půjčit žákům ve skupinách tablety, aby si na nich mohli videa v průběhu skupinové práce přehrát (třeba i opakovaně).

5 M

20 MIN

20 MIN

Materiály k diskusi:

1. Dobové zpravodajství o tzv. opoziční smlouvě: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2532988-dohoda-ktera-vymazala-rozdil-mezi-pravici-a-levici-pred-20-let-politici-podepsali>

(3. video umístěné v textu – dobová reportáž o opoziční smlouvě z 9. 7. 1998, čas: 0:00–3:33)

KONTEXT:

Opoziční smlouva byla psanou dohodou mezi vládnoucí ČSSD a opoziční ODS o spolupráci po předčasných volbách v roce 1998. Podle kritiků, mezi nimiž byl i tehdejší prezident Václav Havel, ohrožovala dohoda funkci opozice, demokratickou pluralitu a tím i demokracii samotnou. Opozice prakticky přestala plnit svou funkci, obě největší strany usilovaly navíc o změnu volebního systému, který by výrazně oslabil menší politické subjekty.

Otázky:

- Co podle vás znamenala pro Českou republiku tzv. opoziční smlouva? Co bylo jejím obsahem?
- Jaké výhody mohlo mít, pokud se dva úhlavní političtí rivalové a zároveň nejsilnější politické strany domluvili na spolupráci?
- A naopak – jaká rizika a pro koho se s opoziční smlouvou pojila?

2. Václav Klaus mluví o zastupitelské demokracii: <https://video.info.cz/strunc/vaclav-klaus-stydim-se-za-cesko-volby-nic-neresi-tim-bahnem-tady-si-musime-projit-32978.html>

(čas: cca 9:57–cca 11:25)

KONTEXT:

Václav Klaus se vymezuje proti přímé demokracii. Studenti mohou s využitím nových poznatků vyjádřit své stanovisko a obhájit ho, přičemž není důležité, zda budou s Václavem Klausem souhlasit zcela, s výhradami, nebo budou jako zastánci přímé demokracie proti němu. Důležité je, aby dokázali argumentovat ve prospěch svého stanoviska, jejich argumentace byla konzistentní a zahrnovala poznatky z předchozích dvou hodin.

Otázka:

- Souhlasíte s Václavem Klausem? Proč ANO/NE?

Příklady argumentací, které zazněly v průběhu testování:

„Opoziční smlouva ukázala, že samotná zastupitelská demokracie nemusí být zárukou zachování demokratických principů. Stejně jako přímá demokracie také může vést k nedemokratickým rozhodnutím nebo rozhodnutím, která mají negativní vliv na menšiny (ať už třeba národnostní, nebo názorové a politické). V obou případech je proto potřeba především hlídat, zda jsou politická rozhodnutí činěna v souladu s ústavou a demokratickými principy.“

„Václav Klaus říká, že s referendy by se mělo šetřit, že je není možné používat ke každodennímu rozhodování, ale pouze k rozhodování o klíčových otázkách typu ‚vstoupit či vystoupit z EU‘ a podobně. Na příkladu referendu o BREXITU se ukazuje, jak destruktivně dokážou referenda o takto významných otázkách polarizovat společnost a ohrožovat i územní celistvost celé země.“

3. Poslankyně Nytrová mluví v Poslanecké sněmovně o homosexualitě: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/homosexualove-se-budou-snazit-realizovat-sex-s-detmi-rekla-poslankyne.A160713_175733_domaci_kop

(celé video umístěné u článku)

KONTEXT:

Poslankyně Nytrová pronesla svá slova o homosexuálech na půdě Poslanecké sněmovny při projednávání zákona o adopci partnerova dítěte partnerem jednoho z rodičů u homosexuálních párů. Výroky poslankyně Nytrové byly později vyvráceny jako nepodložené dezinformace. Od jejích slov se distancoval předseda ČSSD. Poslankyně se nakonec vzdala další kandidatury a ze strany vystoupila. Zákon byl navzdory jejím námitkám později přijat.

Otázka:

- Poslankyně na půdě Poslanecké sněmovny například zmiňuje, že „homosexuální lobby plíživými kroky usiluje o zničení po staletí fungujícího modelu rodiny a homosexuálové se budou snažit realizovat styk s dětmi“.
- a) Proč JE dobře, že takové názory na půdě Poslanecké sněmovny zaznívají?
 - b) Proč naopak NENÍ DOBŘE, že takové názory na půdě Poslanecké sněmovny zaznívají?

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

ČÁST 1: PRINCIPY ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

Zastupitelská demokracie je v současnosti nejrozšířenějším typem demokracie. Jedná se o „vládnutí se souhlasem ovládaných“ prostřednictvím voleného zastupitelského sboru.

Občané si ve [volbách](#) vybírají své zastupitele sdružené v [politických stranách](#). Volby jsou soubojem politických stran o [hlas](#)y občanů. Různé politické strany prosazují zájmy různých skupin občanů (např. Strana zelených hájí ochranu přírody, sociální demokracie hájí zájmy dělníků – třeba placenou nemocenskou, Strana soukromníků bude prosazovat zájmy drobných podnikatelů – třeba nízké daně).

Zastupitelská demokracie je [omezená](#) a [nepřímá](#).

Omezená je v tom, že my – voliči – rozhodujeme, kdo nám bude vládnout, tzn. volíme do Parlamentu či městských a krajských zastupitelstev jen občasně (v ČR jednou za 4 roky).

Nepřímá je v tom, že my – voliči – si nevládneme sami, ale pouze si vybíráme ty, kteří budou vládnout (rozhodovat) za nás.

Liberální zastupitelská demokracie stojí na dvou základních pilířích. Jeden z nich představuje [hlasovací právo](#), [postupy](#) a [instituce](#), které regulují autoritativní rozhodnutí. Druhým pilířem je oblast [politických názorů](#). K obavám o liberální demokracii přitom vedou právě zásahy do oblasti tvorby politických názorů, což by mohlo v případě vítězství některých stran vést i k narušení demokratických procesů. Tyto zásahy se mohou projevit například privatizací a koncentrací moci nebo nárůstem demagogie a populismu, které vedou k polarizaci společnosti.

ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Vnímali jste během simulační hry to, co je popsáno v textu?
- Které konkrétní okamžiky simulační hry z minulé hodiny se vám vybaví, když čtete text? Soustředte se především na slova, která jsou v textu podtržena, ale můžete pracovat i s dalšími pojmy.
- Nalepte text ve formátu **A3** doprostřed flipchartového papíru a okolo něj napište situace ze simulační hry, které se s pojmy v textu pojí. Pojmy z textu propojte šipkami s popsanými situacemi.

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

ČÁST 2: VÝHODY (SILNÉ STRÁNKY)

ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Zastupitelská demokracie je [prakticky uskutečnitelná](#) (přímé rozhodování je možné jen v malých společnostech);
- občané [nemusí každodenně rozhodovat](#) o osudu státu či města (mohou se věnovat vlastní práci a rozhodování ponechávají na těch, které si vyberou – do nichž vloží svou důvěru);
- je větší šance, že vládnout budou [vzdělanější](#), [zkušenější lidé](#) či [odborníci](#);
- udržuje stabilitu – [běžní občané](#) se drží dál od politiky, nemusejí být politicky aktivní;
- je založena na [kompromisu](#) – je nezbytné, aby se jednotlivé politické síly domlouvaly mezi sebou a vzájemně si ustupovaly;
- poskytuje rámec a prostředky pro [nenásilné řešení konfliktů](#), protože její mechanismy, pokud je naplňována jejich podstata, nutí řešit konflikty v pluralitním prostředí pomocí hledání kompromisů;
- [změna politického vedení](#) není spojena se změnou politického systému; změna vedení je nenásilná a sesazené vedení se může znovu snažit o volební úspěch a návrat k moci;
- společnost v demokratickém státě je do jisté míry neustále nuceno se učit nebo [sledovat politické dění](#) a je podněcováno k tomu se ho účastnit.

ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Vnímali jste během simulační hry to, co je popsáno v textu?
- Které konkrétní okamžiky simulační hry z minulé hodiny se vám vybaví, když čtete text? Soustředte se především na slova, která jsou v textu podtržena, ale můžete pracovat i s dalšími pojmy.
- Nalepte text ve formátu **A3** doprostřed flipchartového papíru a okolo něj napište situace ze simulační hry, které se s pojmy v textu pojí. Pojmy z textu propojte šipkami s popsány situacemi.

SŠ_T4_H2 ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE – MATERIÁL PRO ŽÁKY

ZASTUPITELSKÁ DEMOKRACIE

ČÁST 3: NEVÝHODY (SLABÉ STRÁNKY)

ZASTUPITELSKÉ DEMOKRACIE

- Zdaleka ne všichni obyvatelé státu mají právo volit: vyloučeni jsou mladí lidé do 18 let, různé skupiny cizinců (kterých v ČR žije přes půl milionu);
- mnoho občanů politice [nevěří](#) a k volbám nechodí (volební účast v parlamentních volbách v roce 2017 byla 60,84 %);
- sociálně slabí či málo vzdělaní lidé chodí k volbám jen velmi málo;
- kvůli tomu o nich rozhodují jiní – [zastupitelé](#), kteří s nimi nemají nic společného a kteří nerozumí, co tito lidé potřebují, co je v jejich zájmu;
- aby se v ČR politické strany dostaly do Parlamentu či zastupitelstev, musí získat alespoň [5 % hlasů](#);
- hlasy pro strany, které této minimální hranice nedosáhnou, [propadávají](#) – nezískají žádné zastoupení v zastupitelském tělesu, a proto nemají vliv na rozhodování;
- demokratická politika by měla reprezentovat lid v jeho jednotě, jako celek, ale většinou se jedná pouze o ideál, protože realita dokazuje existenci stranictví, skupinovou reprezentaci, reprezentaci [soukromých zájmů](#);
- sledování dlouhodobých cílů může být narušeno snahou o úspěch ve volbách, z toho důvodu se hovoří o pobídkách pro [krátkozrakou politiku](#) v demokracii;
- existence demokracie v národním státu vede k tomu, že lidé volí vládu jen v rámci národního státu. Nemusí tak být dostatečně reflektována vzájemná závislost států a postupná globalizace na celosvětové úrovni a z ní plynoucí globální problémy (např. environmentální problémy, uprchlictví, ochrana lidských práv a svobod, rozvojová pomoc atd.).

ZADÁNÍ PRO ŽÁKY:

- Vnímali jste během simulační hry to, co je popsáno v textu?
- Které konkrétní okamžiky simulační hry z minulé hodiny se vám vybaví, když čtete text? Soustředte se především na slova, která jsou v textu podtržena, ale můžete pracovat i s dalšími pojmy.
- Nalepte text ve formátu **A3** doprostřed flipchartového papíru a okolo něj napište situace ze simulační hry, které se s pojmy v textu pojí. Pojmy z textu propojte šipkami s popsanými situacemi.

